

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, za pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge iskanstrijake dežele 3 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravišтво „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se pošilja do odpovedi. — Deležniki „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 v.

UREDNIŠTVO: Koroška cesta šte. 5.

Nakopial se ne vračajo. Neznankovana pisma se ne sprejemajo.

UPRAVNIŠTVO: Koroška cesta šte. 5.

Vaprejemu naročnina, inserate in reklamacije.

Za inserate se plačuje od enostopne potitvrste za enkrat 15 v, za dvakrat 25 v, za trikrat 35 v. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede opoldna. — Nezaprte reklamacije se poštnine proste.

Štev. 7.

V Mariboru, dne 16. februarja 1905.

Tečaj XXXIX.

Narodno-gospodarske naloge.

Spodnještajerski Slovenci v narodno-gospodarskem oziru nismo na visoki stopinji. Pravzaprav ne smemo krivde pripisovati vsem spodnještajerskim Slovincem, ampak voditeljem. Za njimi gre ljudstvo. Vodilni rodoljubi so pač ustanovili mnogo posojilnic, potem pa se niso več brigali mnogo za narodno-gospodarske naloge med svojim ljudstvom.

Na Spodnjem Štajerskem se vrši tiho ali dosledno nekaka prehodna doba, ko stopajo na mesta starih rodoljubov mlade moči z novimi nazori in z novimi načrti.

Pri vseh narodnogospodarskih podjetjih se je treba opreti na širje ljudske kroge. Zanimanje za take zadeve pa je le tam, kjer se njih važnost in dalekosežnost dobro sprevidi in razume. Za to se cela vrsta naših izobraževalnih društev trudi vzgojiti med našim ljudstvom izobražene može, ki bodo v narodno-gospodarskih vprašanjih, če ne bodo prevzeli vodilne vloge, vsaj najboljši pomočniki in agitatorji. Vsa ta društva so doslej združena v posebni zvezi, v kateri se natanko določa smer našemu društvenemu delovanju. Ni pa več daleč trenutke, ko bo zveza svoja društva poklicala, da napravijo načrt za narodno-gospodarsko delovanje na Spod. Štajerskem. Potem bo mlajši naraščaj naših rodoljubov stopil z močno vojno za seboj z odločno kmetskimi (agrarnimi) programom pred slovensko javnost.

V Kozjem se bo prihodnjo nedeljo vršil ustanovni shod podružnice c. kr. kmetijske družbe v Gradcu. Sklicatelj je mladi, delavni rodoljub dr. Jankovič. Ne vemo, zakaj so se naši stari rodoljubi tako ogibali c. kr. kmetijske družbe, ali zakaj niso ustanovili vsaj kaj enakega c. kr. kmetijske družbi. Država in dežela dajeta obilne podpore tej družbi, zakaj bi jih ne bili tudi mi Slovenci deležni? Pač pa se mora spraviti v nekaj sklad ustanavljanje kmetijskih podružnic s splošno izobraževalnimi. Gledati moramo, da se delavne sile naših ljudi ne razdele preveč na različna društva. Mogoče, da se da oboji namen doseči v enem društvu? Zelo bi bilo stvari na korist, če bi voditelji društev izrazili o tem svoje mnenje.

Premalo važnosti se v spodnještajerski javnosti polaga tudi na dogodek, ki se je zvršil pred kratkim v ljutomerskem okrajnem zastopu. Tam se je položil temeljni kamen v podobi petih tisočakov za kmetijsko šolo. Da bi se to, kar je storil sedajni ljutomerski okrajni zastop, že pred 25 leti zgodilo po vseh slovenskih spodnještajerskih okrajnih zastopih, bi naša reč stala boljše kot stoji. Toda tožbe čez preteklost ne pomagajo nič, delo za bodočnost je naša naloga!

Mnogo ljudi je na Spodnjem Štajerskem, ki bi bili voljni in pripravljeni, posvečevati našim narodno-gospodarskim nalogam več pozornosti z besedo in dejanjem, kakor se je to dosedaj zgodilo. Te moči bo treba v krat-

kem zbrati in jih organizirati za prekoristno delo na dosedaj zelo zanemarjenem narodno-gospodarskem polju!

Rusko-japonska vojska.

Dne 8. t. m. je minulo eno leto, odkar so Japonci zavratno napadli del ruskega prvega tihomorskega brodovja v Port Arturu in poškodovali najboljše ladje. Vsled tega napada je napovedal ruski car Japonski vojsko. Začela se je v Mandžuriji vojska, kakoršne še ne pozna zgodovina. Rusija, popolnoma nepripravljena in z primeroma malim krdelom vojaštva se je začelo bojevati proti celi japonski armadi, katero je vrgla Japonska v par dneh v Korejo in Mandžurijo.

Lahko bi bila takrat japonska armada v kratkem času s hitrimi in krepkimi udarci uničila tam se nahajajočo rusko armado in posedla bi bila lahko celo južno Mandžurijo do Harbina. Tukaj bi se bila potem utrdila in v teh utrjenih stališčih mirno čakala ruske armade, ki bi jo hotela pregnati z posedene dežele. Tedaj bi se še le naj bil obrnil oddelek armade nad Port Artur, ki bi bil seveda vsled brzega postopanja japonske vojske prej odrezan od dovozne ceste, v trdnjavi bi bilo manj živeža in streljiva in posledica bi bila, da bi bili Japonci lažje premagali trdnjavo. Japonska armada bi ne bila smela dati nasprotniku, dokler je bil isti v manjšini, nikjer časa za oboroževanje in za zbiranje. Vse to japonska

LISTEK.

Politično razmerje med avstrijskimi deželami in Ogrsko v 17. stoletju.

(Ob dvestoletnici Krncev predaval v Ljutomeru dne 27. nov. 1904. Fr. Kovačič.)

(Konec.)

Junaški princ Eugen je kmalu potem očistil Ogrsko turške golazni ter prodril celo v Bosno, dokler ni bil 26. januarja leta 1699 sklenjen v Karlovcih mir, s katerim se je sicer marsikaj doseglo, le ubogi Hrvatje so za svoje junaštvo dobili slabo plačilo, ker so nekatere važne hrvaške trdnjave ostale še v turških rokah, druge pa so se morale Turkom na ljubo podreti in tako je bila Turkom še vedno odprta pot na Hrvaško, vendar pa je vsaj zemlja med Savo, Dravo in Uno bila rešena turškega jarma. Na Štajersko odslej ni več stopilo turško kopito.

Vsakdo bi pričakoval, da se bodo vsaj zdaj začeli mirni časi, ko si bode poljedelec lahko mirno žvižgal za svojim plugom, obrtnik pa brez strahu opravljal svoj posel v delavnici. A Turke so sedaj nadomestili Ogrji. Na Ogrskem

je vrelo še naprej in ogrski roparji niso nič zaostajali za Turki. Deloma je tem homatijam bila kriva zopet dunajska vlada, ki je s svojimi centralističnimi in ponemčujočimi mrežami dražila že itak nemirne Madžare.

Ogrska je bila sicer očiščena Turkov, toda povsod je bila zmešnjava, na vse strani same razvaline. Reda in preosnov je trebalo v upravi in v drugih strokah javnega življenja in avstrijska vlada je pač bila poklicana, da uredi ogrske razmere ter napravi podlago za daljni mirni razvoj. Toda veliko vprašanje je bilo, kako to doseči? Ogrji so že bili vajeni nereda in so se jim urejene razmere zdele neznosen jarem. Avstrijski dvor pa ogrski velikaši so si stali nasproti kakor ogenj in voda; dvor je hotel absolutistično vladanje, Ogrji pa so se krčevito držali svojih pravic, avstrijska vlada je hotela red, Ogrji pa prostost in le prostost. Na Dunaju se je dne 29. julija 1688 ustanovila komisija za ureditev Ogrske. Reformni načrt, ki ga je sestavila ta komisija, je obsegal res marsikaj koristnega, kar bi moglo gmotno in duševno povzdigniti Ogrsko, toda Ogrji so se vsemu upirali. Mogočni velikaši niso hoteli o tem nič slišati, da bi se tudi njim davki primerno naložili, vsa davščena bremena so hoteli zvaliti le na nižje plemstvo, pa na meščane in kmete, ki so že itak popolnoma ubožali,

ker je poljedelstvo in obrtništvo bilo popolnoma zanemarjeno. Ogrje je dalje jezilo, da je avstrijska vlada v zapuščene kraje naseljevala Nemce in pošiljala nemške uradnike na Ogrsko.

Vsled te napetosti med avstrijskim dvorom in Ogrji je izbruhnila na Ogrskem koncem 17. veka grozna ustaja, katero je tudi naša dežela le prehudo čutila. Že itak na vse strani švigajoč plamen je še začetkom 18. veka dobil novega goriva v političnih spletkah med Avstrijo in Francosko. Leta 1700 je umrl španski kralj Karol II., za španski prestol sta se sedaj potegovala Ludovik XIV. za svojega vnuka, cesar Leopold pa za svojega sina Karola. Ludovik je zoper cesarja podkupil ogrske nezadovoljneže, katerim na čelu je bil sedaj Franc Rakoczy mlajši.

Franc Rakoczy II. je bil sin onega Franca Rakoczyja, katerega je bil cesar pomilostil v zaroti zrinjsko-frankopanski, mati pa mu je bila Helena, hči umorjenega Petra Zrinjskega, ki je zadnje dneve preživela v Nikomediji na Turškem, kjer je umrla 60 let stara, l. 1703 in je do smrti preklinjala dunajsko vladu. Očim Rakoczyjev, drugi mož Helenin, je bil znani Tököly, ki je tudi v Aziji v pregnanstvu umrl. Ni čuda, da se je tedaj mladi Rakoczy že v mladosti navzel mrznje do dunajske vlade.